

УДК 159.922.73–053.4(043.3)

СТАНОВЛЕННЯ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В СУЧАСНОМУ СОЦІОКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Т. Піроженко, м. Київ,

Інституту психології

імені Г.С. Костюка

НАПН України

У статті надано аналіз факторів в ієрархії макро-, мезо-, мікрорівневого впливу на процес становлення ціннісних орієнтацій дитини дошкільного віку. Підкреслено необхідність цілеспрямованого впливу на процес становлення та розвитку життєво важливих орієнтацій дитини в умовах її реального функціонування в соціумі через конкретизацію різних специфічно дитячих форм діяльності.

***Ключові слова:** ціннісні орієнтації, соціалізація, середовищні фактори впливу, світоглядні уявлення дитини, особистий досвід.*

Актуальність. Сучасні аспекти проблеми духовних орієнтирів розвитку дітей дошкільного віку набувають особливої гостроти, що зумовлено такими внутрішніми і зовнішніми чинниками розвитку соціокультурного середовища: новим розумінням дитини як самодостатньої й неповторної унікальності, здатної до проектування і здійснення самої себе; поступовим зміцненням теоретичних психологічних надбань з педагогічною практикою дошкільної освіти в умовах сучасного соціокультурного середовища. Охорона дитинства та дошкільна освіта є фундаментальними частинами базової освіти, до того ж досить різко відрізняються від інших секторів освітянської галузі (Національна рамка кваліфікацій України (НРК), Базовий

компонент дошкільної освіти України (БКДО). В основному це стосується темпів в освіті та вихованні, особливостей спілкування з громадами та батьками, які несуть відповідальність за прилучення дитини до культурно-історичного досвіду людства та взаємодіють з державними закладами які центрують всі зусилля на розвитку особистості дитини на етапі дитинства. Як підкреслено в документах «дошкільна освіта є самостійною системою, обов'язковою складовою освіти в Україні, яка гармонійно поєднує сімейне та суспільне виховання. Найпершим суспільним середовищем для дитини є дошкільний навчальний заклад, метою якого є забезпечення гармонійного розвитку особистості дитини, її фізичного і психічного здоров'я, виховання ціннісного ставлення до природного й соціального довкілля, до самої себе, формування механізмів соціальної адаптації та творчого втілення в умовах життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих. Дошкільна освіта як перша самооцінка ланка має гнучко реагувати на сучасні соціокультурні запити, оснащувати дитину необхідною якісною інформацією, допомагати їй реалізувати свій природний потенціал, орієнтуватися на загальнолюдські й національні цінності» [1].

Постановка проблеми. Рішення цих проблем потребує посилення уваги суспільства до якості розвитку дитинства шляхом гуманізації соціокультурного середовища, що сприяє збереженню простору дитячої субкультури, становленню моральних почуттів та ціннісних орієнтирів, опірності до негативних соціальних впливів. Окреслені аспекти взаємодії різних інституцій соціуму спрямовують увагу педагогічної громади до проблеми соціалізації дитини, що потребує об'єднання напрямів діяльності системи освіти та батьків на базових засадах вітчизняної культури, створення адекватної психологічної атмосфери навколо проблеми становлення ціннісних орієнтацій розвитку дитини. Важко переоцінити вплив соціальної компетентності як системи внутрішніх ресурсів особистості на якість людського життя. Феномен соціальної компетентності дитини дошкільного віку вказує на ефективність загальної соціалізації людини і розглядається як

процес засвоєння індивідом певної системи знань, норм, цінностей, яка дає змогу йому успішно залучитися в життєдіяльність певного суспільства. Важливість практичного втілення означеного кола питань потребує теоретичного аналізу параметрів сучасного соціального оточення, що визначають становлення та реальне функціонування ціннісних орієнтацій дошкільника у системі взаємодії дитини з соціальним та предметним середовищем. Процес становлення ціннісних орієнтацій є «наскрізним», він «прокреслює» все життя людини від народження до глибокої старості, який вступає у складну взаємодію з віковими особливостями і середовищними факторами.

Виклад основного матеріалу статті. Соціалізація дитини здійснюється під впливом факторів, які умовно можна поділити на три групи: макрофактори (суспільство, держава); мезофактори (етнокультурні умови, тип населення, де живе і розвивається дитина); мікрофактори (сім'я, освітній заклад, позашкільне середовище, релігійні установи, товариство однолітків тощо).

Важливим надбанням сучасного визначення цілей системи дошкільної освіти є визначення важливих для розвитку та саморозвитку дитини механізмів соціальної адаптації та творчого втілення в умовах життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих. Розуміння соціалізації, де адаптація є тільки складовою частиною загального процесу і неможлива без механізмів творчої активності дитини, підкреслює наукове визначення соціалізації у широкому розумінні цього феномену. „У широкому розумінні під адаптацією розуміється цілісна система активних і спрямованих дій індивіда, що сприяють не тільки підтримці динамічної рівноваги в конкретних умовах, а й забезпечують можливість еволюції при їх зміні” [2, с.23]. Соціокультурний простір життя сучасного дошкільника є надзвичайно динамічним і набуває змін, як позитивного, так і негативного характеру.

Підвищення в останнє десятиріччя рівня життя дитини (підвищення життєвого комфорту, розвинена дитяча індустрія розваг – фільмів, іграшок, віртуальних ігор, доступ до інтернету і т.д.) парадоксально поєднується із зниженням якості життя в сфері фізичного, психічного, морально-духовного здоров'я. А це суб'єктивне задоволення дитини умовами буття у вузькому сімейному та широкому соціопросторі, її психоемоційне благополуччя, оптимізм. Цей особистісний вимір оцінки якості освіти вказує на здатність країни вирощувати свій людський капітал, спираючись на таких цінностях як толерантність, справедливість, взаємодопомога, пошана до культурної різноманітності і довкілля, що особливо важливо в умовах глобалізації світу. Важливість раннього розвитку у дітей потенційних сил, задатків і здібностей виступає в сучасних умовах стратегічним державним завданням.

Соціальне середовище як система суспільних матеріальних та духовних умов існування й діяльності людини характеризується багаторівневістю структури. На макрорівні соціальне середовище визначає важливе значення для соціалізації дитини: способу життя, тобто сукупності умов, які забезпечують життєдіяльність на всіх рівнях розвитку потреб, установок, диспозицій особистості; умов, що забезпечують реалізацію нагальних потреб особистості (екологічних, житлово-побутових); умов, що забезпечують самоствердження, самовиявлення особистості на рівні соціальних потреб (розвиток, становлення, задоволення культурних запитів тощо).

Проблемне коло питань становлення ціннісних орієнтирів дитини з боку макросоціальних факторів пов'язане із загрозою побудови гармонійної картини світу в сучасному суспільстві споживання та інформації. Результати наших досліджень підтверджують, що є серйозні підстави для занепокоєння психологічним здоров'ям дітей. Психологами накопичено значний фактичний матеріал, що свідчить про необхідність обговорення проблеми на Державному рівні. Екранні теле – відео комп'ютерні образи, входячи до дитячої свідомості із джерела інформації перетворились в джерело

трансформації картини світу сучасної дитини, знаменуючи собою переоцінку традиційної системи цінностей та способу життя. Якісна характеристика різних форм світоглядних уявлень сучасної дитини та їх співіснування (міфологічних, релігійних, наукових) потребують науково-виваженого підходу. Наші спостереження вказують на руйнівні тенденції зменшення в освітній практиці дошкільної освіти і міфологічного способу світосприйняття. Адже він відповідає дитячому способу творіння картини світу, оскільки органічності людини зі світом, ґрунтується на сприйнятті органічності людини зі світом, є синкретичною формою духовної культури. В міфологічних оповідях явища світу репрезентуються крізь призму конкретно-чуттєвого зоо- або антропоморфного образу-символу, що відповідає особливостям мислення дитини. Тому таке важливе місце в дитинстві займають казки та міфи про життя всіх, хто наповнює простір. Нажаль, традиційна перевірена часом казка та міф загубились серед сучасних жахливих образів теле- та відео- продукції, що небезпечно для розвитку малюка з багатьох причини.

Процес входження особистості в етнокультурні відносини, національну систему виховання та освіти сприяє соціалізації дитини на мезорівні. Поєднуючи сукупність багатьох елементів, мезорівень забезпечує: освітні орієнтації, властиві для суспільства; формування культурних цінностей та відповідність їх загальнолюдським; збереження і відтворення генофонду нації і розвиток її інтелектуального потенціалу.

Змістова наповненість культурних цінностей в системі дошкільної освіти представлена в освітніх програмах дошкільних навчальних закладів. У контексті практично-прикладних аспектів формування системи ціннісних орієнтирів дошкільника важливим аспектом виступає визначення системно-структурної організації світоглядних уявлень. Тобто головні питання – що виступають “предметним полем” світоглядних уявлень дитини дошкільного віку, чи існує принципова класифікація вибору світоглядних знань в

дошкільній освіті є предметом свідомого вибору дорослих. У зв'язку з цим відзначимо, що у науковій літературі опис світоглядних уявлень найчастіше представлений у фрагментарному, неструктурованому вигляді. Так, наприклад, констатується, що у світогляд входять узагальнені уявлення про світ і саму людину, про спрямованість ходу подій у світі, про смисл людського життя, історичний шлях людства тощо. Елементи систематизації світоглядних уявлень прослідковується у відборі програмового змісту освітянських програм для дошкільних навчальних закладів. Останні освітні програми розвитку дитини дошкільного віку «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Я у Світі», «Впевнений старт», диференціюють зміст уявлень дітей про світ у відповідності до основних сфер буття людини: уявлення про влаштування суспільного життя; уявлення, пов'язані з трудовою життєдіяльністю людини; уявлення, що стосуються індивідуального життя особистості; уявлення, у відповідності з якими індивід формує своє «Я».

Базовий компонент дошкільної освіти України (2012) характеризує інваріантну складову змісту дошкільної освіти за освітніми лініями: «Особистість дитини», «Дитина в соціумі», «Дитина в природному доквіллі», «Дитина у світі культури», «Гра дитини», «Дитина в сенсорно-пізнавальному просторі», «Мовлення дитини», що забезпечує неперервність змісту освітніх ліній дошкільної та початкової ланок. Варіативна складова змісту дошкільної освіти визначається дошкільним навчальним закладом з урахуванням особливостей регіону, навчальних закладів, індивідуальних освітніх запитів дітей та (або) побажань батьків, або осіб, які їх замінюють. У документі підкреслюється, що виключення з інваріантної складової будь-якої з освітніх галузей порушує цілісність розвитку дитини на рівні дошкільної освіти і наступність її в початковій школі. Інваріантна складова змісту дошкільної освіти формується на державному рівні і є обов'язковою для навчальних закладів різних типів і форм власності, що забезпечують реалізацію завдань дошкільної освіти. З огляду на важливість дошкільного дитинства як базового періоду для формування способів пізнання, розуміння та

відображення внутрішньої (психічної) та зовнішньої (Всесвіт) картини світу, змістом Базового компонента дошкільної освіти визначено освітні лінії, що забезпечують засвоєння дитиною способів (механізмів) розвитку (саморозвитку), набуття знань, умінь і навичок дитини до яких віднесено зміст освітньо-виховної роботи з дітьми дошкільного віку в напрямку «Мовлення», «Мислення». Чи можна проаналізувати пріоритети освітньої діяльності педагогів у сфері соціалізації дитини через представлений зміст різних програм навчання та виховання дітей? Якою мірою програми розвитку, навчання та виховання дитини дошкільного віку зорієнтовані на змістове наповнення освітньо-виховної роботи з дітьми в закладах дошкільної освіти на рішення проблем формування соціальної компетентності дитини? Як очікувані результати навчання та виховання дошкільників залежать від організації спільної діяльності в межах навчально-виховного процесу? Відповіді на ці питання пов'язані з аналізом соціальних факторів макрорівня.

Характеристика факторів соціалізації дитини, що представлені на мікрорівні деталізують реальне функціонування життєво важливих орієнтацій соціуму в житті конкретної людини. Мікрорівень – це конкретні умови життя кожної особистості (сім'я, група, колектив), її розвитку в соціально орієнтованих установах, громадських об'єднаннях та організаціях. Соціалізація особистості на мікрорівні забезпечує продуктивні умови спілкування, як домінуючого виду діяльності дошкільника; формування соціальних відносин особистості та розвиток її нормативно – ціннісної системи. Характеристика реальної практики організації життєдіяльності дитини дошкільного віку вказує на те, що спосіб організації життя дитини виступає головним фактором розвитку дошкільної зрілості дитини. Спосіб організації життя дитини надає дитині саму можливість усвідомлювати власний життєвий досвід. Досвід розглядається як частина свідомості людини, за допомогою якого можна пролити світло на поведінкові феномени. Основною функцією досвіду є обробка та впорядкування отриманої

інформації (К. Абульханова-Славська, Г. Костюк, О. Лактіонов, С. Максименко, С. Рубінштейн, Т. Титаренко, Н. Чепелева). Науковці дійшли до висновку, що суть процесу усвідомлення свого життєвого досвіду полягає у вмінні відокремлювати значення окремої події, зв'язувати окремі події за змістом, вміти узагальнювати причини появи подій або явищ, перейматися значенням слів або вчинків, робити прогноз наслідків. Завдяки процесу усвідомлення досвіду у дитини з'являється можливість бачення себе очима інших, можливість пошуку адекватних для ситуації дій, здатність звертати увагу на зміну подій і обставин. Розвиток механізмів соціальної адаптації та творчого втілення в умовах життя в товаристві незнайомих дітей і дорослих виступають природним надбанням дитини в процесі організації життя в такій спосіб, де має місце довіра дитини до власного досвіду. Узагальнення теоретичних напрацювань та експериментальних спостережень дозволяє стверджувати класичну істину – здатність до творчості невідеднана від активної діяльності. Це всім відоме, але ж принципове важливе уточнення для дошкільної ланки освіти, в якій часто проголошується принцип самоцінності проживання дитиною специфічно дитячих форм діяльності, але в практиці виховання дитини в сім'ї та дошкільному навчальному закладі нехтуються та підмінюються цінності формування у дитини власної активності в онтогенетично первинних формах діяльності. Нехтується організація дорослими найважливіших форм знаряддевої, предметно-практичної діяльності дитини, які на етапі дитинства виступають основою сенсорно-пізнавальної діяльності та підґрунтям розвитку провідної для дитинства ігрової діяльності. Забутими, але ж такими важливими для розвитку свідомої активності малюка залишилися форми діяльності, що пов'язані з працею (самообслуговування, господарчо-побутова праця, праця в природі, художня праця). Підкреслимо специфіку предметної діяльності яка проявляється в тому, що вона для людини є такою ж природною сутністю, як і біологічне функціонування. Предметна діяльність – це атрибутивна якість людини, сутність якої є творчість. Однак родові творчі потенції у кожної

людини розвиваються не безпосередньо з «природи», а в процесі діяльності щодо перетворення навколишньої природи і пізнання себе. Людина створює і розвиває умови свого життя власною діяльністю. Власне в цьому полягає психологічне наповнення поняття «дитина як суб'єкт саморозвитку». Саме власній діяльності притаманне творче начало. Для дитини немає творчості поза діяльністю, але в її житті є діяльність, що позбавлена у певному розумінні творчого (сутнісного) змісту. Ця обставина дає можливість розглядати предметно-практичну діяльність дитини як вихідний момент вияву творчого потенціалу малюка. І це потребує уваги з боку дорослих щодо збагачення таких способів організації життєдіяльності дітей, де була б посилена можливість до прояву їх активності та самостійності. Активність дитини виступає як передумова предметної діяльності, що є засобом і способом людського життя. Тобто ми підкреслюємо, що головна ознака прояву творчого потенціалу людини – її активність, реалізується у доцільній для вікового етапу життя діяльності. Розуміння специфіки її прояву у дитини дошкільного віку потребує з боку дорослих уваги до вікових законів розвитку, врахування всіх специфічно дитячих видів діяльності – ігровій, пізнавальній діяльності, різних формах праці та образотворчих формах діяльності – малюванні, ліпленні, конструюванні, літературно-мовної та музичній діяльності. Різноманіття можливостей прояву активності малюка в широкому спектрі різних форм специфічно дитячих форм діяльності на етапі дошкільного дитинства визначають багатство результативних надбань та психологічних новоутворень, які виказує дитина як прояви власній творчості. Не випадково поняття «творчий потенціал» часто поєднується з такими поняттями як «духовний потенціал», «інтелектуальний потенціал». Термін «інтелектуальний потенціал» спрямовує увагу на характеристику соціально-психологічних можливостей особи у розвитку інтелектуальної сфери. Він відображає такі явища, як пізнавальні здібності, знання, навички, уміння. До характеристики інтелектуального потенціалу належать переконання, орієнтації, інтереси, духовні цінності та ідеали. Сенс поняття духовного

потенціалу можна пояснити через прагнення людини до самореалізації. Характеристика духовного потенціалу може бути представлена через можливість суб'єкта, які ще не розвинені у творчі здібності. Потреба у самоствердженні в умовах, коли дитина ще не виявила та не підтвердила в реальній діяльності свої здібності, виступає головною та яскравою ознакою її потенційних творчих сил, що стимулюють прагнення до розвитку. В цьому полягає величезна відповідальність дорослих щодо створення духовно насиченого розвивального простору, в якому дитина дошкільного віку набирає потенційних сил та потреб в активному самоствердженні через культурно значущі форми діяльності. На подальшому шляху ми говоримо про духовний потенціал, коли підкреслюємо наявність внутрішніх суб'єктивних можливостей, що активізують реалізацію творчих здібностей в різних предметах (техніка, природа, мистецтво) та стилях творчої діяльності. Узагальнення в означених термінах «інтелектуальний», «духовний», «творчий» потенціал особистості таких важливих властивостей, якими є активність та прагнення до самореалізації, дає можливість розглядати поняття «творчий потенціал» як синтетичну якість, що характеризує міру можливостей дитини ставити та розв'язувати нові завдання у різних формах життєдіяльності. Тому творчий потенціал можна показати у вигляді різних можливостей, потенціалів: перетворювально-предметного (знання, уміння, навички, базові та спеціальні здібності у пізнанні, мовленні, художньо-творчої діяльності), аксіологічного (ціннісні орієнтації, ідеали, переконання, інтереси), комунікативного (морально-етичні якості та особистісні властивості). Багатовимірне та синтетичне наповнення поняття «творчий потенціал» особистості має свій психологічний еквівалент. З погляду реалізації потреби до самоствердження його можна назвати як прояв здібності, що дає дитині змогу здійснювати будь-яку діяльність (предметно-практичну, пізнавальну, образотворчу). Потенційні задатки малюка – предмет постійної уваги батьків, педагогів, психологів, що повинні забезпечувати психолого-педагогічний супровід, підтримку та розвиток

дитини дошкільного віку. Проблема набуває гострої актуальності в умовах сучасного реформування освітніх систем та узгодження кваліфікаційних освітянських вимог, що потребує від дорослих (педагогів, батьків) свідомого вибору пріоритетних напрямків навчально-виховної роботи з дітьми дошкільного віку. Через те аналіз шляхів, форм, методів, прийомів освітньої роботи в інституціях дошкільної освіти набуває актуального значення. Очікуваний результат дошкільної освіти характеризується через надбання особистості, особистісні якості розвитку дитини, характеристику дошкільної зрілості. Категорія компетентності виступає необхідною якісною характеристикою рівня розвитку дитини, що пояснює саму можливість дитини проявити свою активність в різних видах діяльності. Коли говорять про компетентність як про виділення її рівня, то розуміють необхідність певного рівня розвитку особистості для того, щоб участь у соціальній взаємодії породила прогрес розвитку особистості. Тим самим, компетентність — це комплексна характеристика особистості. Вона містить у собі цілий ряд аспектів: інтелектуальний, мовленнєвий, соціальний та ін. Усі вони відбивають досягнення особистісного розвитку дитини і проявляються у реальній комунікації з оточенням в різних видах діяльності.

Цілісний підхід до оцінки розвитку дітей дошкільного віку та розуміння зв'язків між мотивацією та операційними можливостями дитини відображено в програмно-методичному та психолого-педагогічному супроводі дошкільних навчальних закладів. Так, стверджується, що дошкільник має літературні або художні, музичні, артистичні, спортивні здібності якщо він має певний та яскравий інтерес до діяльності, тобто розвинені мотиви, прагнення, бажання проявляти активність в означеній сфері діяльності. В програмах для дошкільних навчальних закладів «Я у Світі», «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Впевнений старт» цей напрямок психологічних новоутворень малюка означений як фонд «хочу», який спрямовує педагогів на адекватний їх розвиток у дітей. По-друге, для розвитку активності дитина повинна мати розвинену сферу операційних

можливостей та досягнень. Вона – знає, вміє, діє, – проявляє активність на пізнавально-дієвому та практичному рівні. В розвивальних цілях програмових документів дошкільних закладів цей напрямок означений як фонд «можу». Тому такою актуальною є проблема наповнення розвивального середовища для прояву предметно-практичної діяльності малюків. По-третє, психологічна дошкільна зрілість дитини проявляється у цілеспрямованості, наполегливості у досягненні успіхів та творчих результатів, які виявляють його креативність, самобутність, оригінальність нових ідей, образів, творчих результатів, тобто дитина демонструє розвиненість вольових та особистісних якостей у досягненні результатів діяльності. Розвивальні аспекти діяльності дорослих – збагатити психологічні досягнення вольової сфери (фонд «буду»).

Висновок. Змістовне наповнення різних форм діяльності дитини та творчий характер її організації, обумовлюють ставлення дитини до прояву активності в різних формах діяльності а це обумовлює подальший розвиток особистісного потенціалу. Саме спрямованість підносить активність дитини до рівня реалізації діяльності, через яку розкриваються і взаємодіють усі компоненти цілісності людської природи. Таким чином через активність дитини в комунікації зі світом у творчій діяльності проявляється система ціннісних орієнтацій дошкільника. Ми підкреслюємо що саме сформовані координати «Поля цінностей» дитини, які виконують регулюючу роль в діяльності та поведінці дитини показують наскільки розвивальними, змістовно наповненими були умови розвитку дитини, бо абстрактне виховання, не пов'язане з традиціями, менталітетом, нагальними та майбутніми потребами соціуму, не може бути реалізовано повноцінно. Ми підкреслюємо, що саме формування системи ціннісних орієнтацій дитини та відповідна їй картина світу у дошкільному закладі та в сім'ї, і є орієнтиром та необхідною складовою освітнього розвитку дитини. Тим самим, можна стверджувати, що внутрішня картина світу малюка виступає інтегративною характеристикою сучасної полікультурної освіти. Тому рішення проблеми

становлення ціннісних орієнтирів розвитку дитини дошкільного віку в сучасному соціопросторі потребує посилення уваги суспільства до якості розвитку дитинства шляхом гуманізації соціокультурного середовища, що сприяє збереженню простору дитячої субкультури, становленню моральних почуттів та ціннісних орієнтирів.

Окреслені позиції конкретизують коло питань становлення соціальної компетентності в руслі психолого-педагогічної проблеми взаємодії дорослого з дитиною та спрямовують на пошук адекватних дій дорослих, які сприятимуть становленню у малюка системи ціннісних орієнтацій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Базовий компонент дошкільної освіти України: Науковий керівник: А.М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук.; Авт. кол-в: Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Кадикова Т. А. Ціннісні орієнтації та їх значення у структурі спрямованості особистості // Науково – методичний збірник. – Слов'янськ, 2001. – Вип. 15. – С. 198 – 206.

3. Калошин В. Ф. Освітні парадокси традиційної системи навчання. // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 3. – С. 11 – 15.

4. Людина і світ: Підручник (Л. В. Губерський, А. О. Приятельчук, В.П.Андрущенко та ін.); За ред.: Л. В. Губерського, А. О.Приятельчука. – К.: Український Центр духовної культури, 1999. – 512 с.

5. Могильний А. П. Культура і особистість: [Монографія]. – К.: Вища шк., 2002. – 303 с.

6. Національний освітній глосарій: вища освіта / Авт.-уклад.: І. І. Бабин, Я. Я. Болюбаш, А. А. Гармаш й інші / За наук. ред. д-ра пед. наук, проф.,

акад. НАПН України В. І. Лугового і д-ра філос. наук, проф., чл.-кор. НАПН України Є. М. Суліми. – К.: ТОВ “Видавничий дім “Плеяди”, 2010. – 100 с.

Т. Пироженко

СТАНОВЛЕНИЕ ЦЕННОСТНЫХ ОРИЕНТАЦИЙ ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА В СОВРЕМЕННОЙ СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ СРЕДЕ

В статье предоставлен анализ факторов в иерархии макро, мезо, микроуровневого влияния на процесс становления ценностных ориентаций ребенка дошкольного возраста. Подчеркнуто необходимость целеустремленного влияния на процесс становления и развития жизненно важных ориентаций ребенка в условиях ее реального функционирования в социуме через конкретизацию разных специфически детских форм деятельности.

Ключевые слова: *ценностные ориентации, социализация, средовые факторы влияния, мировоззренческие представления ребенка, личный опыт.*

Т. Pirozhenko

BECOMING OF THE VALUED ORIENTATIONS OF CHILDREN OF PRESCHOOL AGE IS IN MODERN SOCIOKUL'TURNOMU ENVIRONMENT

In the article the analysis of factors is given in a hierarchy makro-, to mezo-, mikrorivnego influence on becoming the valued orientations of child of preschool age. Underline necessity of purposeful influence on becoming and development vitally of important orientations of child in the conditions of its real functioning in sociumi through the specification of different specifically child's forms of activity.

Keywords: *valued orientations, socialization, seredovischni factors of influence, world view presentations of child, personal experience.*

